

การพัฒนาตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่¹

กานต์ชนิต สุตาคำ² และพจนา พิษิตปัจจา³

วันที่รับบทความ: 22 มีนาคม 2565

วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย: 8 มิถุนายน 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 14 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ โดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเลือกพื้นที่ในการศึกษาแบบเจาะจง คือ หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ มีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี กลุ่มหน่วยงานภาครัฐในตำบล กลุ่มผู้นำชุมชน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม และองค์กรชุมชน และผู้สูงอายุ โดยมีการเก็บข้อมูลโดยใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่ม รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย จากการวิเคราะห์เอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 ตำบลทุ่งปีสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่ 1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 เงื่อนไขของนิเวศการเรียนรู้ ส่วนที่ 3 กิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ซึ่งสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เหล่านี้จะมีกลไกการผลิตร่วมในรูปแบบต่างๆ ทำให้เกิดกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 ตำบลทุ่งปี ทั้งหมด 12 กิจกรรม ภายใต้เงื่อนไข 3 ประการ คือ 1) การเรียนรู้ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน 2) สภาพแวดล้อมที่สร้างวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้สูงอายุ และ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 อีเมล: kanchanit.stk@gmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 อีเมล: pojjana.cmu@gmail.com

3) การขับเคลื่อนการเรียนรู้ผ่านพันธกิจและเป้าหมายขององค์กร โดยในแต่ละกิจกรรมนั้นนำไปสู่มิติของการเรียนรู้ทั้งในมิติสุขภาพ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสภาวะ และนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4 ประการ คือ เรียนเพื่อรู้ เรียนเพื่อปฏิบัติ เรียนเพื่อที่จะเป็นเรียนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน

คำสำคัญ ระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ, สิ่งสนับสนุนและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้, เงื่อนไขในการเรียนรู้

**Development of an Elderly Learning Ecosystem:
A Case Study of Village Number 11 Baan Tung Pa Ka Nuea
Tung Phee Subdistrict Administrative Organization,
Mae Wang District, Chiang Mai Province**

Kanchanit Sutakham⁴ and Pojjana Pitchitpatja⁵

Received: 22 March 2022

Revised: 8 June 2022

Accepted: 14 June 2022

Abstract

The objective of this research was to improve the learning ecosystem for elderly in Tung Phee Subdistrict Administrative Organization, Mae Wang District, Chiang Mai Province. The research was qualitative, and the specific area of study was Village Number 11 of Tung Pa Kha Nuea, Tung Phee Subdistrict Administrative Organization, Mae Wang District, Chiang Mai Province. The primary informants were officers of the Subdistrict Administrative Organization, government officers in the Subdistrict, community leaders, citizens, social groups, community organizations, and elderly. Data collection used in-depth interviews and focus group discussions, including data analysis by creating an inductive conclusion from analysis of documents together with interviews and group discussions. The study showed that the learning ecosystem of elderly in Village Number 11, Tung Phee Subdistrict could be divided into three main parts. The first factor was learning utilities or learning environment. The second factor was learning ecosystem conditions. The last factor was activities supporting the learning process of elderly. The factors supporting the learning process and the learning atmosphere had different production mechanisms, leading to 12 activities that

⁴ Student in Master of Public Administration Program, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200. E-mail: kanchanit.stk@gmail.com

⁵ Associate Professor, Ph.D., Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200. E-mail: Pojjana.cmu@gmail.com

support the learning process of elderly in Village Number 11, Tung Phee Subdistrict. These 12 activities happened under three learning ecosystem conditions which were supportive learning, atmosphere supporting diverse learning methods for the elderly, and driving force of learning process through organization's visions and missions. Each activity was aimed at certain learning dimensions, including economic, social, and static dimensions. The activities led to four goals of the lifelong learning process: knowledge, practice, becoming, and co-existing through difference.

Keywords Elderly Learning Ecosystem, Learning Utilities or Learning Environment, Learning Ecosystem Conditions

1. บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ด้วยสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2564 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554 อ้างถึงใน วัชรการณ ชิวโศภิษฐ, 2562) อย่างไรก็ดี เมื่อปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้สูงอายุเอง และการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้มีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยหัวใจของการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ คือ การเรียนรู้ แต่การเรียนรู้ของผู้สูงอายุนั้นกลับเป็นไปได้ยาก อันเนื่องมาจากความเสื่อมของร่างกายและจิตใจ มีผลด้านลบต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้สูงอายุนั้นไม่มีอารมณ์หรือแรงจูงใจในการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (สุธีรา บัวทอง, สุทธิพงศ์ สภาพัตต์, และศิริณา จิตต์จรัส, 2558) ซึ่งหน่วยงานในระดับท้องถิ่นถือเป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐ ที่มีศักยภาพและบทบาทในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ และมีอำนาจหน้าที่หลักสำหรับการจัดบริการสาธารณะ เรื่อง การจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่น (โกสินล์ ชีทางดี, 2562)

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปีเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี รวมทั้งสิ้น 1,300 คน คิดเป็นร้อยละ 26.15 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี ทำให้สามารถระบุได้ว่าพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปีนั้นเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging society)⁶ อย่างชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาดมีผู้สูงอายุจำนวน 851 คน คิดเป็นร้อยละ 14.72 ของประชากรทั้งหมด และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่วินมีผู้สูงอายุจำนวน 493 คน คิดเป็นร้อยละ 6.64 ของประชากรทั้งหมด (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2564)

แม้ว่าในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปีนั้นจะมีผู้สูงอายุจำนวนมาก แต่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปียังขาดงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ตามโดยจากข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี 2564 เรื่องงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2564 นั้นมีงบประมาณสำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งหมดเพียง 4 โครงการของโครงการทั้งหมด โดยมีงบประมาณรวมทั้งสิ้น 134,000 บาท โดยไม่เกี่ยวข้องกับเงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ และงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

⁶ สังคมสูงวัย คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด

หากเทียบกับงบประมาณรายรับทั้งหมดขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปีในปีงบประมาณ 2564 คือ 34,697,718 บาท จะเห็นได้ว่างบประมาณที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 0.03 เท่านั้น (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบลทุ่งปี, 2564) และไม่มีงบประมาณสำหรับกิจกรรมของผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้าน ดังนั้นกิจกรรมของผู้สูงอายุจะมาจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น และส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปีจัดตั้งขึ้น และได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในตำบล ทั้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลทุ่งปี ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี เป็นต้น ในการจัดตั้งและดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ

และจากการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี โดยมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ผ่านแบบสำรวจการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล (Thailand Community Network Appraisal Program: TACNAP) พบว่า ผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ มีจำนวนผู้สูงอายุที่ไปโรงเรียนผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 21 หากเทียบกับผู้สูงอายุที่ไม่ไปโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 79 และมีผู้สูงอายุที่ไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจัดการเรียนรู้ที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 72 และผู้สูงอายุที่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจัดการเรียนรู้ที่บ้านมีเพียงร้อยละ 28 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือมีกลุ่มที่ต้องการการเรียนรู้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น และเป็นส่วนน้อยในพื้นที่

แม้ว่าผู้สูงอายุที่ต้องการการเรียนรู้ในพื้นที่นั้นจะมีจำนวนไม่มาก แต่พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปีนั้นมีทุนและศักยภาพตำบลที่เหมาะสมกับการเรียนรู้อยู่หลายด้าน ดังนั้นการนำใช้ทุนและศักยภาพชุมชนที่มีอยู่เพื่อจัดการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานระหว่างการจัดการศึกษาให้เข้ากับวิถีของชุมชนโดยให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิต จึงเป็นต้นทุนที่สำคัญที่จะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี โดยอยู่บนฐานของแนวคิดเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยมองว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ โดยนำใช้จากองค์ประกอบของนิเวศการเรียนรู้ เพื่อให้เห็นภาพองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ทั้งในส่วนของ การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environments) และนโยบายและอื่นๆ (Policy & Other) (Afterschool Alliance, 2014) ซึ่งเป็นทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนรู้หรือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ภายใต้ขอบเขตของสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และเงื่อนไขของนิเวศการเรียนรู้ที่มาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยองค์ประกอบเหล่านี้จะร่วมกันสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ (Gütl & Chang,

2007) ในบทความนี้จึงมองเห็นว่าการพัฒนาตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้จะสามารถมองเห็นภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือได้อย่างครอบคลุมและสามารถนำการเรียนรู้รอบตัวภายใต้วิถีของชุมชนมาสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุในกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

3. แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

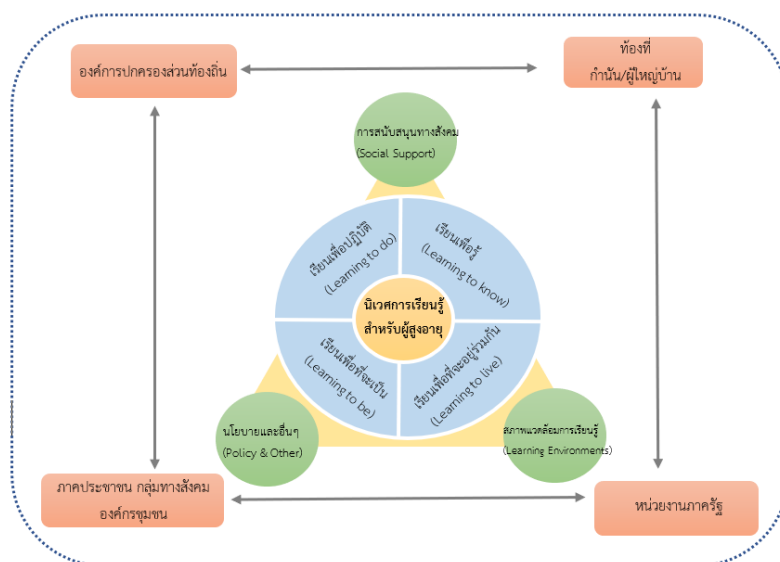
แนวคิด ทฤษฎี ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ได้แก่ ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Eco-System) คำว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) สามารถแยกคำออกได้ 2 คำ คือ คำว่า นิเวศวิทยา (Ecological) และ คำว่า การเรียนรู้ (Learning) ในครั้งแรกที่คำว่า นิเวศวิทยา และคำว่า การเรียนรู้ ไม่ได้ถูกนำมาใช้ร่วมกัน เนื่องจากในอดีตนั้น นิเวศวิทยามักจะกล่าวถึงเพียงแค่วิถีภาพหรือกายภาพเท่านั้น แต่ในปัจจุบันได้เกิดการเชื่อมโยงเรื่อง นิเวศวิทยากับสหวิชา มากขึ้น ทำให้นิเวศวิทยาถูกนำมาใช้กับการเรียนรู้มากขึ้น โดยเป้าหมายของการนำนิเวศวิทยา มาใช้ในการเรียนรู้หรือการศึกษานั้นจะเสริมสร้างความตระหนักถึงผลกระทบทางกายภาพ และชีวภาพทางสังคม โดยไม่ใช่เพียงแค่ผู้ที่เรียนรู้เท่านั้นจะได้รับผลกระทบจากการเรียนรู้ แต่หมายถึงรอบตัวของผู้เรียนรู้ รวมไปถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพรอบตัว ผู้เรียนรู้นั้นสามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ (Hill, Raven, & Han, 2002) ในบทความนี้ จึงมองระบบนิเวศการเรียนรู้ ว่าเป็นระบบที่มีการนำทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชน ตำบลทุ่งปี มาใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ใน 4 มิติ คือ มิติสุขภาพ มิติสังคม มิติสภาวะแวดล้อมและมิติเศรษฐกิจบนฐานของทุนทางสังคม (Social Capital) ที่ถือเป็นผู้ทำให้มีกิจกรรม หรือกลุ่มผู้ทำให้มีกิจกรรมรวมตัว เพื่อร่วมคิด ร่วมทำให้เกิดงาน และกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องใน 4 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม องค์กร ชุมชน ระดับหน่วยงาน แหล่งประโยชน์และระดับหมู่บ้าน และศักยภาพชุมชน (Community Potentials) ที่เป็นการพร้อมและความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้ และจัดการความหลากหลายของสถานการณ์ชีวิตของประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรมด้วย กระบวนการพัฒนางานหรือกิจกรรมการจัดการกับปัญหาตลอดจนการยกระดับคุณภาพ การดำเนินชีวิต อันเป็นผลกระทบจากโครงสร้างทางกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ

สภาวะแวดล้อม และการเมืองการปกครอง (ขนิษฐา นันทบุตร และคณะ, 2559) เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งถือเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของปัจเจกบุคคล และในช่วงสถานการณ์ต่างๆ โดยไม่จำกัดสถานที่ เวลา อาจเป็นได้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาตลอดชีวิตนั้นจะสามารถแบ่งได้ 2 มิติ คือ มิติแนวตั้ง กล่าวคือ ปัจเจกบุคคลควรเรียนรู้ทุกช่วงเวลาของชีวิต และ มิติแนวนอน กล่าวคือ การเรียนรู้ควรเป็นเครือข่ายที่ประสานกันทั้งจากชุมชน สังคม และการศึกษาในระบบ และนำไปสู่ เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) 4 ประการ คือ 1) เรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) เป็นการเรียนรู้เพื่อรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้น เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน 2) เรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) เป็นการผสมผสานความรู้ทั่วไปมาปรับใช้และเพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน 3) เรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน (Learning to live together) เป็นการเรียนรู้เพิ่มพัฒนาความเข้าใจต่อผู้อื่น และสามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมปัจจุบันเพื่อดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ 4) เรียนรู้เพื่อที่จะเป็น (Learning to be) เป็นเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ตัวตนที่ดีขึ้น (UNESCO, 1996)

โดยมีกลไกในการขับเคลื่อนระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) สำหรับผู้สูงอายุ 3 กลไก คือ กลไกที่ 1 คือ การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) คือ การสนับสนุนทางสังคมที่เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากสังคมรอบข้างของผู้สูงอายุ โดยมีทั้งปัจจัยจากครอบครัว เพื่อน ทั้งความรักใคร่ผูกพัน การช่วยเหลือและคำแนะนำจากผู้อื่น อีกทั้งตัวของผู้สูงอายุเอง ที่เกิดความรู้สึกยอมรับการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กลไกที่ 2 คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environments) คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางด้านกายภาพภายในชุมชนที่มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ สถานที่ในชุมชน บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ กลไกที่ 3 คือ นโยบายและอื่นๆ (Policy & Other) กล่าวคือ นโยบาย งบประมาณ กิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐในและนอกพื้นที่ รวมถึงภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน (Afterschool Alliance, 2014) ภายใต้ระบบผลิตร่วม (Co-Production) จากตัวแสดง (Actor) ทั้งหมด 4 ตัวแสดง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ท้องที่ และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นการให้บริการสาธารณะผ่านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ และภาคประชาชน โดยมีกิจกรรมการผลิตในกระบวนการร่วมผลิตเป็น 4 รูปแบบการผลิตร่วมหลัก ได้แก่ 1) การทำงานร่วมกันของผลลัพธ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง ทั้งกลยุทธ์การวางแผนร่วมกัน การจัดลำดับความสำคัญของผลลัพธ์ส่วนบุคคล ผลลัพธ์สาธารณะ งบประมาณสาธารณะ และการจัดหาเงินทุนร่วมและการจัดหาทรัพยากรของโครงการและบริการ 2) การออกแบบร่วมกันของเส้นทางสู่ผลลัพธ์ที่ได้รับการปรับปรุง ทั้งการร่วมพัฒนาพื้นที่สาธารณะโครงการ

การสื่อสารและบริการ การพัฒนาร่วมกันและการปรับปรุงกระบวนการ และการพัฒนาแนวคิดใหม่ร่วมกันสำหรับนวัตกรรมทางสังคม 3) การส่งมอบเส้นทางสู่ผลลัพธ์ร่วมกัน ทั้งการดำเนินโครงการร่วมกัน การบริหารโครงการและสาธารณูปโภคร่วมกัน ร่วมปฏิบัติงานบริการโดยจิตอาสา ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ และการดำเนินการร่วมกันเพื่อปรับปรุง ผลลัพธ์สาธารณะ 4) การประเมินร่วมของบริการสาธารณะ และผลลัพธ์สาธารณะ ทั้งการให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นแก่องค์กรบริการสาธารณะ (Löffler, 2010) และมีการสนับสนุนทรัพยากรระหว่างกัน รวมถึงเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการจัดทำบริการสาธารณะ ภายใต้งานวิจัยที่ว่า ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน ชุมชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการงานสาธารณะร่วมกับรัฐ จากแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) (ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2555) โดยถือได้ว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเป็นนวัตกรรมบริการสาธารณะ (Public Innovation) ที่มีการสร้างการพัฒนาและการนำไปใช้แนวคิดในทางปฏิบัติที่บรรลุประโยชน์สาธารณะ (Mulgan, 2014) และเป็นนวัตกรรมที่ไม่ใช่สิ่งประดิษฐ์ทางกายภาพเสมอไป แต่อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับใช้ (Kattel, Cepilovs, Drechsler, Kalvet, Lember, & Tõnurist, 2014) จากแนวคิดทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่นำเสนอมาข้างต้น ได้นำมากำหนดเป็นกรอบการวิจัยไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ที่มา: กานต์ชนิต สุตาคำ (2565, น. 38)

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้ ระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุนำไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ 4 ประการ คือ เรียนรู้เพื่อรู้ เรียนรู้เพื่อปฏิบัติ เรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน และเรียนรู้เพื่อที่จะเป็น โดยมีกลไกในการขับเคลื่อนระบบนิเวศการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ 3 กลไก ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) คือ การใช้ทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในระดับบุคคลและครอบครัว และระดับกลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน 2) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environments) สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ในระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ ระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน และระดับตำบล 3) นโยบายและอื่นๆ (Policy & Other) กล่าวคือ นโยบาย งบประมาณของหน่วยงาน และองค์กรในพื้นที่ ภายใต้การผลิตร่วมระหว่าง จากตัวแสดง (Actor) ทั้งหมด 4 ตัวแสดง คือ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ท้องที่ 3) หน่วยงานภาครัฐ และ 4) ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีพื้นที่ศึกษา คือ หมู่ที่ 11 บ้านป่าคาเหนือ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในการสร้างการเรียนรู้ อีกทั้งจากการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี พบว่า ผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ มีจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่ไปโรงเรียนผู้สูงอายุถึงร้อยละ 79 ของจำนวนผู้สูงอายุในหมู่บ้าน และมีผู้สูงอายุที่ไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจัดการเรียนรู้ที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 72 ของจำนวนผู้สูงอายุในหมู่บ้าน โดยเป็นจำนวนที่สูงเกินร้อยละ 70 ทั้งสิ้น

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 34 คน ซึ่งมีการเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยมีทั้งการเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เก็บรวบรวมข้อมูลจากท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานภาครัฐในตำบล รวมถึงผู้นำในภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม และองค์กรชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดในเชิงลึกของการสร้างการเรียนรู้แต่ละภาคส่วน และมีแนวทางคำถามที่มีลักษณะกึ่งทางการ ในประเด็นแนวคิด การพัฒนาต่อยอด/กำหนดเป้าหมาย/แผนการดำเนินงาน ในเรื่องการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ และผลลัพธ์/รูปธรรมที่ได้การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงภารกิจ บทบาทและรูปแบบ/กระบวนการ

การเรียนรู้ของผู้สูงอายุ และทุนศักยภาพชุมชน และการสนทนากลุ่ม นำใช้รวบรวมข้อมูลจากภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม และองค์กรชุมชนบางส่วน และผู้สูงอายุ โดยกระบวนการในการพูดคุยในรูปแบบการสนทนากลุ่มจะลดความเป็นทางการของการเก็บข้อมูล และทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้มีโอกาสพูดคุย-สอบถามในประเด็นที่ตนไม่แน่ใจหรือไม่ชัดเจน รวมไปถึงมีแนวทางคำถามที่มีลักษณะไม่เป็นทางการเพื่อให้ง่ายต่อการตอบคำถาม ในประเด็นบทบาทและผลลัพธ์ในการสร้างการเรียนรู้ รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ และกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน	เกณฑ์ในการคัดเลือก	วิธีการเก็บข้อมูล
กลุ่มบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี			
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี	1	เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี	1	เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการฝ่ายประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ	1	เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการฝ่ายประจำขององค์การบริหาร	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
กลุ่มหน่วยงานภาครัฐในตำบล			
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านทุ่งป่าคาเหนือ	1	เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านทุ่งป่าคาเหนือ	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลทุ่งปี	1	เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุอย่างน้อย 8 ปี	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
กลุ่มผู้นำชุมชน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน			
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าเหนือ	1	เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนโดยตำแหน่ง	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม และองค์กรชุมชน			
อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน	4	ศึกษาจากจำนวนทั้งหมด	การสนทนากลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน	เกณฑ์ในการคัดเลือก	วิธีการเก็บข้อมูล
Care Giver	1	ศึกษาจากจำนวนทั้งหมด	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
นักบริบาลชุมชน	1	ศึกษาจากจำนวนทั้งหมด	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน	4	ศึกษาจากจำนวนทั้งหมด	การสนทนากลุ่ม
ประธานสภาองค์กรชุมชน	1	เป็นผู้มีตำแหน่งสูงสุดของสภาองค์กรชุมชน	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทุ่งปี	1	เป็นผู้มีตำแหน่งสูงสุดของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทุ่งปี	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
ผู้สูงอายุ			
ประธานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี	1	เป็นผู้มีตำแหน่งสูงสุดของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ	1	เป็นผู้มีตำแหน่งสูงสุดของโรงเรียนผู้สูงอายุ	การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
นักเรียนผู้สูงอายุ	11	ศึกษาจากจำนวนทั้งหมด	การสนทนากลุ่ม
ผู้สูงอายุที่ไม่เป็นนักเรียนผู้สูงอายุ	3	เป็นผู้สูงอายุที่ติดสังคมและเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 5 ปี	การสนทนากลุ่ม

ที่มา: กานต์ชนิต สุตาคำ (2565)

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลนั้นใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) โดยเลือกใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยแหล่งที่จะพิจารณา คือ แหล่งบุคคลทั้ง 5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการแบบสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยเก็บรวบรวมได้จากเอกสาร จะถูกนำมาตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความถูกต้อง โดยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มา ความสมบูรณ์ และความชัดเจนในข้อมูลนั้นๆ นำไปวิเคราะห์รวมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

5. ผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ ตำบลทุ่งปีสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่ 1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 เงื่อนไขของนิเวศการเรียนรู้ ส่วนที่ 3 กิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ ตำบลทุ่งปี

ส่วนที่ 1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การเรียนรู้ของผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ เป็นการเรียนรู้ในระบบเปิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยมีสิ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้จากคน กลุ่มคน สถานที่ องค์กร วัฒนธรรมและความเชื่อที่อยู่ภายในตำบลทุ่งปี โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ระดับตำบล มีทั้งหมด 10 ส่วน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลทุ่งป่าคาเหนือ ศูนย์การศึกษาคนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลทุ่งปี ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี สภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งปี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุและคนพิการตำบลทุ่งปี (ศูนย์ปันสุขห้วมใจ) โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลทุ่งปี กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทุ่งปี และปราชญ์ชุมชนภายในตำบลทุ่งปี

ระดับที่ 2 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน มีทั้งหมด 16 ส่วน ได้แก่ นักบริหารชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) ผู้จัดการระบบการดูแลและเฝ้าระวังด้านสาธารณสุข (Care Manager) ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Care Giver) ผู้ใหญ่บ้าน วัดมะกอกทองหลวง กลุ่มออมวันละบาท (สัจจะออมทรัพย์) กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน (กองทุนเงินล้าน) กลุ่มกองทุนแก้ไขปัญหาคความยากจน กลุ่มผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มเกษตรกรทำไร่ ศาลาอเนกประสงค์หมู่บ้าน บุคคลจิตอาสาและจิตบริการในหมู่บ้าน และญาติ/ครอบครัวของผู้สูงอายุ

ระดับที่ 3 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ระดับภายนอกตำบล ได้แก่ โรงพยาบาลแม่วาง สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ (พมจ.)

สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทั้ง 3 ระดับจะมีการผลิตร่วมในรูปแบบที่แตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ดำเนินการ โดยการผลิตร่วมนั้นมีทั้งการสร้างแนวทางการให้บริการร่วมกัน (Co-commissioning) ซึ่งประกอบด้วย การร่วมวางแผน (Co-Planning) การร่วมพิจารณาตัดสินใจ (Co-Prioritization) การร่วมลงทุนทางการเงิน (Co-Finance) และการร่วมออกแบบบริการ (Co-design) รวมไปถึงการร่วมดำเนินการส่งมอบบริการ (Co-delivery) ซึ่งประกอบด้วย การจัดการร่วมของบริหารจัดการ (Co-Management) และการให้บริการร่วมกัน (Co-Performing) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 การผลิตร่วมการให้บริการสาธารณะ

การผลิตร่วม	รายละเอียด
การสร้างแนวทางการให้บริการร่วมกัน (Co-commissioning)	
การร่วมวางแผน (Co-Planning)	วางแผนนโยบายร่วมกัน เป็นการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วนในตำบล ทั้งรัฐและไม่ใช้รัฐ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐภายใน/ภายนอกพื้นที่ และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน ยกตัวอย่างกรณีโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่มีองค์กรที่กล่าวมาข้างต้นเป็นผู้ร่วมออกแบบหลักสูตร และทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา รวมถึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง หรือการร่วมกันวางแผนนโยบายจากนโยบายระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล
การร่วมพิจารณาตัดสินใจ (Co-Prioritization)	การร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้ทั้งรัฐและไม่ใช้รัฐ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐภายใน/ภายนอกพื้นที่ และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน รวมถึงท้องที่ยกตัวอย่างกรณีการจัดกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา จะมีการตัดสินใจร่วมกันในเรื่องของวันและเวลาในการจัดกิจกรรม รวมไปถึงการตัดสินใจในการสำรวจ ประเมินการปรับสภาพบ้านของผู้สูงอายุ เป็นต้น
การร่วมลงทุนทางการเงิน (Co-Finance)	การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานรัฐภายนอก ทั้งสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ (พมจ.) ที่เข้ามาสนับสนุนงบประมาณ และมีงบประมาณจากหน่วยงาน หรือกลุ่มทางสังคม/องค์กรชุมชนในพื้นที่ด้วย เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี เป็นต้น เนื่องจาก

การผลิตร่วม	รายละเอียด
	ภายในพื้นที่ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปีมีงบประมาณในส่วนนี้จำกัด
การร่วมออกแบบบริการ (Co-design)	
การร่วมออกแบบบริการ (Co-design)	การร่วมออกแบบบริการ เป็นการพัฒนาการทำงานในบางเรื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการร่วมออกแบบบริการระหว่างหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ โดยในกรณีของตำบลทุ่งปีนั้นจะมีการร่วมออกแบบบริการในเรื่องการพัฒนาอาชีพระหว่างศูนย์การศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลทุ่งปี และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล
การร่วมดำเนินการส่งมอบบริการ (Co-delivery)	
การจัดการร่วมของ การบริหารจัดการ (Co-Management)	การบริหารจัดการร่วมกันในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยหลายภาคส่วน ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐภายในพื้นที่ และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน ยกตัวอย่างกรณีโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี รวมไปถึงศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุและคนพิการตำบลทุ่งปีที่มีการบริหารจัดการร่วมกันในรูปแบบคณะกรรมการที่มีกรรมการจากหลายภาคส่วนที่กล่าวมา แต่ขึ้นอยู่กับว่าภาคส่วนไหนจะเป็นตัวแสดงหลักในกิจกรรมนั้น
การให้บริการร่วมกัน (Co-Performing)	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐภายใน/ภายนอกพื้นที่ และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน และท้องที่ เพื่อนำไปสู่การร่วมดำเนินการส่งมอบบริการ โดยแต่ละภาคส่วนจะมีบทบาท-หน้าที่-ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันออกไป แต่นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ ยกตัวอย่างกรณีกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุ/ผู้พิการ โดยส่วนของท้องที่จะทำหน้าที่รับ-ส่งผู้สูงอายุเข้ามายังศูนย์ฟื้นฟู และนักบริบาลชุมชน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุจะช่วยในการดูแลและฟื้นฟู โดยมีนักกายภาพบำบัดจากโรงพยาบาลแม่วางกำกับดูแล ซึ่งศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุและคนพิการตำบลทุ่งปีจะอยู่ภายใต้พื้นที่ของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี และองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี

ที่มา: กานต์ชนิต สุตาคำ (2565)

หมายเหตุ: จากการสัมภาษณ์บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี หน่วยงานภาครัฐในตำบลกลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม และองค์กรชุมชน ในปี 2564

จากสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าตัวแสดงขับเคลื่อนสามารถจำแนกได้เป็น 4 องค์กรหลัก คือ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี โดยตัวแสดงที่มีบทบาทร่วมในเกือบทุกกิจกรรม คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทในการดึงให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งในกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง และกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้หนุนเสริมการทำกิจกรรม 2) ท้องที่ จะทำหน้าที่เป็นผู้หนุนเสริมกิจกรรมให้กับองค์กรอื่นในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ซึ่งจะไม่เป็นตัวแสดงหลักในการดำเนินกิจกรรม 3) หน่วยงานภาครัฐ จะมีบทบาทหน้าที่คล้ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ และหนุนเสริมกิจกรรมของภาคส่วนอื่น 4) ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน จะมีบทบาทหน้าที่คล้ายกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ และหนุนเสริมกิจกรรมของภาคส่วนอื่น เช่นกัน โดย 3 องค์กรหลักที่ว่า คือ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน จะดำเนินการแตกต่างกันไปตามกิจกรรมเท่านั้น

อีกทั้ง 4 องค์กรหลักข้างต้นยังมีการปฏิสัมพันธ์หรือการทำงานร่วมกันตามหลักการบริหาร 4M คือ คน (Man) เงิน (Money) วัตถุดิบ (Material) และการบริหารจัดการ (Management) โดยแต่ละภาคส่วนจะมีการสนับสนุนทรัพยากรในที่แตกต่างกันในกิจกรรมที่ต่างกัน และโดยส่วนใหญ่การดำเนินกิจกรรมร่วมกันนั้นจะมีการสนับสนุน คน (Man) และการบริหารจัดการ (Management) เป็นส่วนใหญ่ แต่ในส่วนของ เงิน (Money) และวัตถุดิบ (Material) การสนับสนุนที่แตกต่างกันออกไปเป็นส่วนน้อยในแต่ละกิจกรรม โดยการสนับสนุนเงิน (Money) หรืองบประมาณส่วนใหญ่จะมาจากหน่วยงานรัฐภายนอกเป็นส่วนใหญ่ โดยโรงเรียนผู้สูงอายุถือเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์หรือการทำงานร่วมกันตามหลักการบริหาร 4M อย่างชัดเจน ดังนี้

ตารางที่ 3 การปฏิสัมพันธ์หรือการทำงานร่วมกันตามหลักการบริหาร 4M กรณีโรงเรียนผู้สูงอายุ

หลักบริหาร 4M	รายละเอียด
คน (Man)	การสนับสนุนคน/บุคลากรในการดำเนินกิจกรรมจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน และท้องที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ศูนย์การศึกษาอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลทุ่งปี โรงพยาบาลแม่วงที่ทำหน้าที่วิทยากร รวมถึงอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุตำบลทุ่งปีที่ดูแลในเรื่องอาหาร รวมถึงท้องที่ ในส่วนของผู้ใหญ่บ้านที่สนับสนุนการรับ-ส่งนักเรียนผู้สูงอายุ และเจ้าหน้าที่จาก อบต.ที่เป็นตัวหลักในการดำเนินงานกิจกรรม
เงิน (Money)	การสนับสนุนงบประมาณจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน โดยมีทั้งการสนับสนุนงบประมาณรายปี และงบประมาณอาหารกลางวันจากหลายหน่วยงาน ได้แก่ สปสช., กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลทุ่งปี, กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทุ่งปี, ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี, องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี
วัตถุดิบ (Material)	การสนับสนุนสถานที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี รวมถึงท้องที่ ในส่วนของผู้ใหญ่บ้านที่สนับสนุนการรับ-ส่งนักเรียนผู้สูงอายุ
การบริหารจัดการ (Management)	การร่วมบริหารจัดการจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน และท้องที่ โดยมีทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ศูนย์การศึกษาอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลทุ่งปี และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี เป็นผู้ออกแบบหลักสูตรหลักร่วมกันและร่วมบริหารจัดการ รวมไปถึงสภาองค์กรชุมชน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการในการส่งเสริมและสนับสนุนขับเคลื่อนการทำงาน และคณะกรรมการที่กำหนดแนวทางในการดำเนินงาน และหาความร่วมมือจากภาคี รวมไปถึงการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 2 เงื่อนไขของนิเวศการเรียนรู้

เงื่อนไขของนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือมีทั้งหมด 3 เงื่อนไข คือ

เงื่อนไขที่ 1 การเรียนรู้ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ภายในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ มีลักษณะการอยู่ร่วมกันที่มีการช่วยเหลือพึ่งพากัน อีกทั้งความคุ้นเคยของผู้สูงอายุจากปัจเจกบุคคล/กลุ่มคนที่มีบทบาทในการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ โดยในกรณีของหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือจะมีการลงพื้นที่ดูแลผู้สูงอายุอยู่เสมอ ทั้งจากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี แพทย์และพยาบาลประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) นักบริบาลชุมชน และผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Care Giver) หรือแม้แต่ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน ประธานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี ทำให้ผู้สูงอายุจะเกิดการเรียนรู้ทั้งในเรื่องด้านสุขภาพ เช่น การรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับโรค หรือ ด้านสังคม เช่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

เงื่อนไขที่ 2 สภาพแวดล้อมที่สร้างวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้สูงอายุ ที่ผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ สามารถเรียนรู้ได้ในตลอดเวลาที่ดำเนินชีวิตประจำวันจากสถานที่และบรรยากาศที่ผู้สูงอายุ และบุคคลคุ้นเคยเป็นอย่างดี เป็นเสมือนแหล่งเรียนรู้เฉพาะของชุมชน กล่าวคือ การเรียนรู้ของผู้สูงอายุจะเกิดขึ้นภายใต้บริบทและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุและคนพิการตำบลทุ่งปี (ศูนย์ป็นสุขฮ่วมใจ) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลทุ่งป่าคาเหนือ อาคารอเนกประสงค์ของหมู่บ้าน ลานกิจกรรมของแต่ละหมู่บ้านที่มักมีการจัดกิจกรรม หรือ บ้านผู้สูงอายุ (เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี, การสัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2564)

เงื่อนไขที่ 3 การขับเคลื่อนการเรียนรู้ผ่านพันธกิจ เป้าหมายขององค์กร องค์กร/หน่วยงาน/กลุ่มทางสังคมในตำบลทุ่งปีและหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ ต่างขับเคลื่อนการเรียนรู้โดยมีจุดเน้นที่สอดคล้องกับนโยบายพันธกิจ เป้าหมาย องค์กร/หน่วยงาน/กลุ่มทางสังคม ทำให้การสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุไปในทิศทางของนโยบายพันธกิจ เป้าหมาย องค์กร/หน่วยงาน/กลุ่มทางสังคมภายในตำบล อย่างกรณีของศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลทุ่งปี จะมีเป้าหมายคือ จุดเน้นในเรื่องของการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ (ครูประจำศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลทุ่งปี, การสัมภาษณ์, 22 กันยายน 2564) หรือศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปีที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ ทั้งเป็น

สถานที่จัดกิจกรรม การส่งเสริมอาชีพ การถ่ายทอดภูมิปัญญา เป็นต้น (ประธานหรือศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลทุ่งปี, การสัมภาษณ์, 22 กันยายน 2564)

ส่วนที่ 3 กิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

กิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ ตำบลทุ่งปี เป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้สูงอายุใน 4 มิติ คือ มิติสุขภาพ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสภาวะแวดล้อม เพื่อไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4 ประการ คือ การเรียนเพื่อรู้ การเรียนเพื่อปฏิบัติ การเรียนเพื่อที่จะเป็น และการเรียนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน ซึ่งในแต่ละกิจกรรมอาจมีการเรียนรู้ใน 1 มิติ หรือมากกว่า 1 มิติขึ้นไป รวมไปถึงสามารถไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ 1 ประการหรือมากกว่า 1 การประการขึ้นไป ซึ่งกิจกรรมในตำบลทุ่งปีมี 12 กิจกรรมในการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ กิจกรรมการลงพื้นที่ดูแลและจัดบริการสุขภาพตามความจำเป็นให้กับผู้สูงอายุ

กิจกรรมการอบรมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในด้านสาธารณสุข กิจกรรมการให้บริการด้านสาธารณสุขด้านการรักษาพยาบาลให้กับผู้สูงอายุ กิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุ/ผู้พิการ การฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายของผู้สูงอายุ กิจกรรมการสนับสนุนทุนเพื่อประกอบอาชีพ หรือบรรเทาความเดือดร้อนของผู้สูงอายุ กิจกรรมการเก็บออมเงินเพื่อใช้ในยามจำเป็นของผู้สูงอายุ กิจกรรมการรวมกลุ่ม พบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ กิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรมและศาสนาของผู้สูงอายุ กิจกรรมการปรับสภาพบ้านเพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และกิจกรรมการคัดแยกขยะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4 กิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

มิติ	เป้าหมาย			
	เรียนรู้	เรียนรู้ปฏิบัติ	เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	เรียนรู้ที่จะเป็น
สุขภาพ	กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ			
	ผู้สูงอายุรู้และเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ในด้านสุขภาพ	ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพได้ตามสุขภาพเบื้องต้นและสมรรถภาพของตนเอง	ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	ผู้สูงอายุเรียนรู้เพื่อที่จะเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติในการดูแลตนเองด้านสุขภาพ
	กิจกรรมการลงพื้นที่ดูแลและจัดบริการสุขภาพตามความจำเป็นให้กับผู้สูงอายุ			
	ผู้สูงอายุเรียนรู้เรื่องสุขภาพจากการถ่ายทอดความรู้เบื้องต้นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าไปดูแล เยี่ยมเยียน และบริการสุขภาพ	ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ดูแลตนเองในเบื้องต้นให้มีสุขภาพที่ดีได้ และสามารถดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้นได้	-	ผู้สูงอายุต้องสามารถดูแลสุขภาพตนเองในเบื้องต้นได้
	กิจกรรมการอบรมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในด้านสาธารณสุข			
	ผู้สูงอายุที่ทำหน้าที่อาสาสมัครจะได้เรียนรู้ด้านสุขภาพในด้านต่างๆ เพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับผู้สูงอายุคนอื่นที่ไม่ได้มีบทบาทด้านสาธารณสุข	ผู้สูงอายุที่ทำหน้าที่อาสาสมัครมีทักษะการปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพได้อย่างดี เพื่อนำไปใช้ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และนำไปถ่ายทอดให้กับผู้สูงอายุคนอื่น	-	-
	กิจกรรมการให้บริการด้านสาธารณสุขด้านการรักษาพยาบาลให้กับผู้สูงอายุ			
	ผู้สูงอายุที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากการเข้าพบแพทย์ ทำให้เรียนรู้ว่า ต้องดูแลสุขภาพตนเองอย่างไร แบบไหน เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง		-	-
	กิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุ/ผู้พิการ			
	เรียนรู้วิธีการทำกายภาพที่เหมาะสมกับตนเอง	สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติภายในศูนย์ฯ ไปใช้ในการทำ	-	สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติ และไม่เป็นภาระของผู้อื่น

มิติ	เป้าหมาย			
	เรียนรู้	เรียนรู้ปฏิบัติ	เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	เรียนรู้ที่จะเป็น
		กายภาพตนเองเบื้องต้นที่บ้านได้		
	กิจกรรมการปรับสภาพบ้านเพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ			
	-	ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในบ้านได้อย่างปลอดภัยและใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น	-	-
เศรษฐกิจ	กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ			
	ผู้สูงอายุรู้และเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ในด้านการประกอบอาชีพ/วิธีการประกอบอาชีพ	ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติในเรื่องทักษะอาชีพที่ได้เรียนรู้มา เพื่อนำไปใช้ต่อยอดได้ในอนาคต รวมถึงลดภาระค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้	-	-
	กิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายของผู้สูงอายุ			
	สามารถรู้และเข้าใจในกิจกรรมที่ฝึกอบรมได้ว่ามีวิธีการทำแบบไหน อย่างไร เพื่อนำไปทำและใช้ในครัวเรือนในการลดรายจ่าย และนำไปสู่การผลิตเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนของตนเอง		-	-
	กิจกรรมการสนับสนุนทุนเพื่อประกอบอาชีพ หรือบรรเทาความเดือดร้อนของผู้สูงอายุ			
	-	ผู้สูงอายุสามารถจัดการเงินกู้ยืมของตนเอง และนำไปใช้ได้เหมาะสม รวมถึงจัดการเงินภายในกลุ่มได้อย่างเหมาะสม	-	-
	กิจกรรมการเก็บออมเงินเพื่อใช้ในยามจำเป็นของผู้สูงอายุ			
	-	เกิดการออมเงินขึ้นเพื่อให้เกิดสวัสดิการให้กับตนเอง รวมไปถึงสร้างจิตสำนึกในการออมในผู้สูงอายุ รวมไปถึงการเรียนรู้การบริหาร	-	-

มิติ	เป้าหมาย			
	เรียนรู้	เรียนรู้ปฏิบัติ	เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน	เรียนรู้ที่จะเป็น
		จัดการระบบการเงิน ภายในกองทุนฯ อีกด้วย		
	กิจกรรมการคัดแยกขยะและทำปุ๋ยอินทรีย์			
	-	ผู้สูงอายุสามารถแยก ขยะและสามารถนำไป ขายเพื่อสร้างรายได้ ให้กับครัวเรือน อีกทั้งยัง สามารถทำ ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อขายหรือใช้ใน ครัวเรือนได้	-	-
สังคม	กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ			
	-	ผู้สูงอายุสามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข และเอื้อเพื่อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	การเรียนรู้การมีจิตอาสา หรือจิตบริการให้กับผู้อื่น	ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีจิต อาสา มีการเอื้อเพื่อ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน กับคนในชุมชน
	กิจกรรมการลงพื้นที่ดูแลและจัดบริการสุขภาพตามความจำเป็นให้กับผู้สูงอายุ			
	-	-	การเรียนรู้ที่จะมีจิตอาสา และการช่วยเหลือซึ่งกัน และกันในตำบล	ผู้สูงอายุต้องเป็น ผู้ที่มีจิตอาสาช่วยเหลือ บุคคลอื่นๆ ในชุมชน
	กิจกรรมการอบรมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในด้านสาธารณสุข			
	-	-	เรียนรู้ที่จะเป็นผู้ที่ มีจิตอาสาและ จิตสาธารณะในการ ช่วยเหลือผู้อื่น	ผู้ที่มีทักษะด้าน สาธารณสุข เพื่อที่จะ เป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ ด้านสาธารณสุขได้เป็น อย่างดี และนำใช้ ความรู้นั้นในการดูแล สุขภาพของคนใน ชุมชน
	กิจกรรมการให้บริการด้านสาธารณสุขด้านการรักษาพยาบาลให้กับผู้สูงอายุ			
	-	-	ผู้สูงอายุจะเรียนรู้การ มีจิตอาสาและ การช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อ	-

มิติ	เป้าหมาย			
	เรียนรู้	เรียนเพื่อปฏิบัติ	เรียนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน	เรียนเพื่อที่จะเป็น
			กระทำกับผู้อื่นในชุมชนต่อไป	
	กิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุ/ผู้พิการ			
	-	-	เรียนรู้การมีจิตอาสาและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	เป็นผู้ที่กลับมาใช้ชีวิตที่เป็นปกติได้
	การฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมอาชีพและลดรายจ่ายของผู้สูงอายุ			
	-	-	ผู้สูงอายุเรียนรู้การเข้าสังคม ร่วมกิจกรรมและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	-
	กิจกรรมการสนับสนุนทุนเพื่อประกอบอาชีพ หรือบรรเทาความเดือดร้อนของผู้สูงอายุ			
	-	-	การเรียนรู้ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน และเกิดการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน	-
	กิจกรรมการเก็บออมเงินเพื่อใช้ในยามจำเป็นของผู้สูงอายุ			
	-	-	การเรียนรู้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสามัคคี มีน้ำใจร่วมกัน แก้ไขปัญหา อีกทั้งสร้างสัมพันธภาพที่ดี	เป็นผู้ที่มีจิตอาสาและจิตสาธารณะ
	กิจกรรมการรวมกลุ่ม พบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ			
	-	-	การเรียนรู้ในการอยู่ในสังคม และการพบปะพูดคุยกัน และนำไปสู่สัมพันธภาพอันดีภายในหมู่บ้าน	เป็นผู้สูงอายุที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นในชุมชน
	กิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรมและศาสนาของผู้สูงอายุ			
	-	-	การเรียนรู้ในการทำกิจกรรมร่วมในชุมชน และสืบสานถ่ายทอด	ผู้ที่อยู่ร่วมกับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

มิติ	เป้าหมาย			
	เรียนรู้เพื่อรู้	เรียนรู้เพื่อปฏิบัติ	เรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน	เรียนรู้เพื่อที่จะเป็น
			ประเพณีและวัฒนธรรมต่อไปให้กับรุ่นต่อไป	
	กิจกรรมการปรับสภาพบ้านเพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ			
	-	-	ผู้สูงอายุเรียนรู้ที่จะมีจิตอาสาในการช่วยเหลือกันและกันในชุมชน	-
สถานะแวดล้อม	กิจกรรมการปรับสภาพบ้านเพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ			
	-	ผู้สูงอายุรู้และเข้าใจว่าบ้านที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเป็นอย่างไร และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับตนเองได้อย่างไร	-	-
	กิจกรรมการคัดแยกขยะและทำปุ๋ยอินทรีย์			
	ผู้สูงอายุเรียนรู้การแยกประเภทของขยะว่าประเภทไหน เป็นอย่างไร และเรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์	ผู้สูงอายุสามารถแยกขยะได้อย่างถูกต้อง	-	-

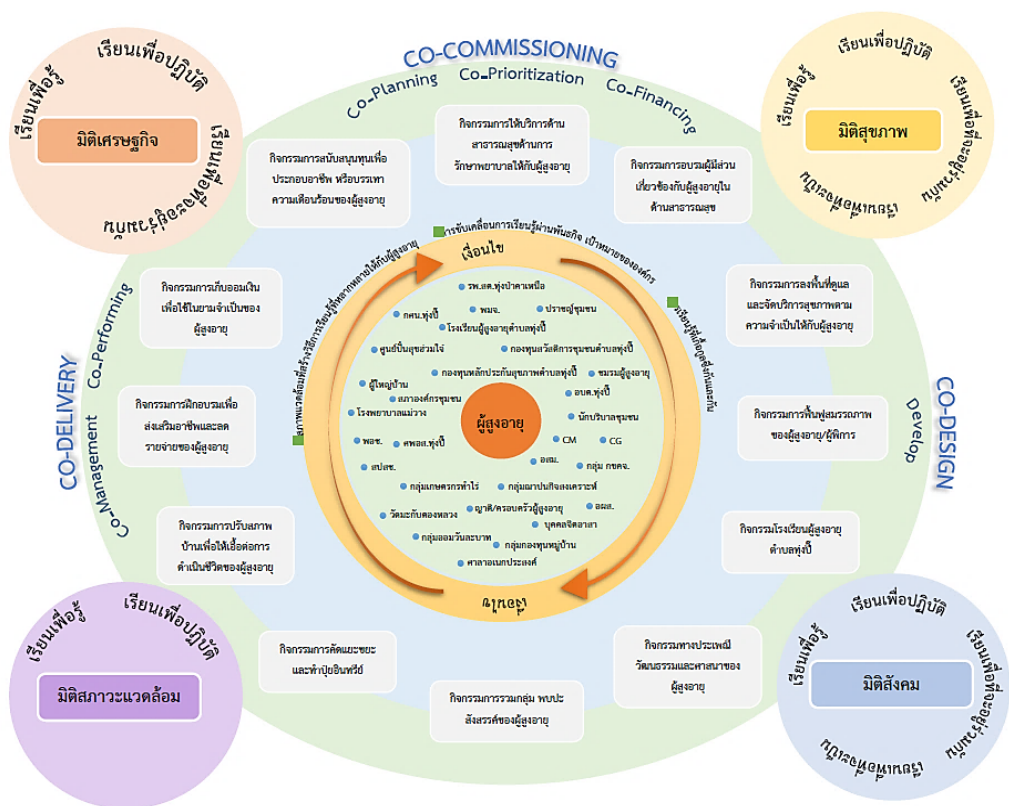
ที่มา: กานต์ชนิด สุตาคำ (2565)

หมายเหตุ: จากการสัมภาษณ์บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี หน่วยงานภาครัฐในตำบลกลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม และองค์กรชุมชน และผู้สูงอายุ (2564)

นิเวศการเรียนรู้ผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ ดังนี้ ระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 ตำบลทุ่งปีสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่ 1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 เจือปนของนิเวศการเรียนรู้ ส่วนที่ 3 กิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ ตำบลทุ่งปี กล่าวคือ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เหล่านี้จะมีกลไกการผลิตร่วมในรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปแบบหลักการสร้างแนวทางการให้บริการร่วมกัน โดย มีทั้งการร่วมวางแผน การร่วมพิจารณาตัดสินใจ การร่วมลงทุนทางการเงิน เป็นรูปแบบย่อย และอีกรูปแบบหลัก คือ การร่วมดำเนินการส่งมอบบริการ โดยมีการจัดการ

ร่วมของบริหารจัดการ และการให้บริการร่วมกัน เป็นรูปแบบย่อย โดยจะเกิดรูปแบบการผลิตร่วมกันผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุภายในตำบล ภายใต้เงื่อนไขภายในและเงื่อนไขภายนอกของระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือเพื่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน ทั้งในมิติสุขภาพ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสภาวะแวดล้อม โดยใน 1 กิจกรรมอาจเกิดการเรียนรู้ 1 มิติ หรือมากกว่า 1 มิติ โดยในแต่ละมิตินั้นจะนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4 ประการ คือ เรียนเพื่อรู้ เรียนเพื่อปฏิบัติ เรียนเพื่อที่จะเป็น เรียนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันโดยสามารถเกิดขึ้นได้มากกว่า 1 เป้าหมาย ดังจากแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 นิเวศการเรียนรู้ผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ

ที่มา: กานต์ชนิต สุตาคำ (2565, น. 174)

6. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ หมู่ที่ 11 ตำบลทุ่งปี่นั้นมีเพียงองค์ประกอบสำคัญ 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยจะประกอบด้วยสิ่งมีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิตในการช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งหมด โดยมีคนเป็นกลไกหลักในการดำเนินให้เกิดกิจกรรม ในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นช่วงวัยที่ต้องการการมีปฏิสัมพันธ์กับคน และชุมชน และไม่ใช่วัยที่จะสามารถเรียนรู้จากอุปกรณ์หรือเครื่องมือได้เพียงอย่างเดียว ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการทำงานตามภารกิจหน้าที่ในบทบาทองค์กรเป็นหลัก โดยมีทั้งหน่วยงานท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐใน/นอกพื้นที่ ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) โดย ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2555) ได้กล่าวถึง การบริการสาธารณะแนวใหม่ ว่าเป็นแนวทางในการจัดทำบริการสาธารณะ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน ชุมชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการงานสาธารณะร่วมกับรัฐ ทำให้การสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐใน/นอกพื้นที่ ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน และในการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐใน/นอกพื้นที่ ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน นั้นเป็นการดำเนินการในรูปแบบการผลิตร่วมทั้ง การสร้างแนวทางการให้บริการร่วมกัน (Co-commissioning) การร่วมออกแบบบริการ (Co-design) และการร่วมดำเนินการส่งมอบบริการ (Co-delivery) ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการผลิตในกระบวนการร่วมผลิตของ Elke Löffler (2010) ทั้งหมด 3 รูปแบบ แต่ไม่มีรูปแบบการประเมินร่วมของบริการสาธารณะ (Co-Assessment) เนื่องจากตำบลทุ่งปี่ทั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐใน/นอกพื้นที่ ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชนยังไม่มีความพร้อมในการติดตามผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้การผลิตร่วมที่เห็นได้จึงมีเพียง 3 รูปแบบที่ชัดเจน

ทั้งนี้ กลุ่มที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากก็คือ ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน โดยในกิจกรรมที่ไม่ว่าจะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานภาครัฐภายในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการหลักนั้นจะมีกลุ่มที่เป็นภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน เข้าร่วมในกิจกรรมทุกครั้ง ทำให้เห็นว่า ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชนของหมู่ที่ 11

บ้านทุ่งป่าคาเหนือ นั้นเป็นภาคส่วนที่มีความพร้อมในการเข้าร่วมการสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุอย่างมาก และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชนส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือในมิติสุขภาพ และมิติเศรษฐกิจ ทำให้มีกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ใน 2 มิติดังนี้เป็นส่วนมาก อีกทั้งสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านที่ผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพแต่กลับไม่มีรายได้ที่เพียงพอต่อการใช้จ่าย รวมไปถึงสถานการณ์ด้านสุขภาพที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว แต่กิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ในมิติภาวะแวดล้อม เนื่องจากมีเพียง 2 หน่วยงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปีและสภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งปีเท่านั้นที่เข้ามามีบทบาทหลักในการสร้างการเรียนรู้ในมิตินี้ อีกทั้งยังไม่มียงบประมาณ หรือการติดตามการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมในส่วนนี้

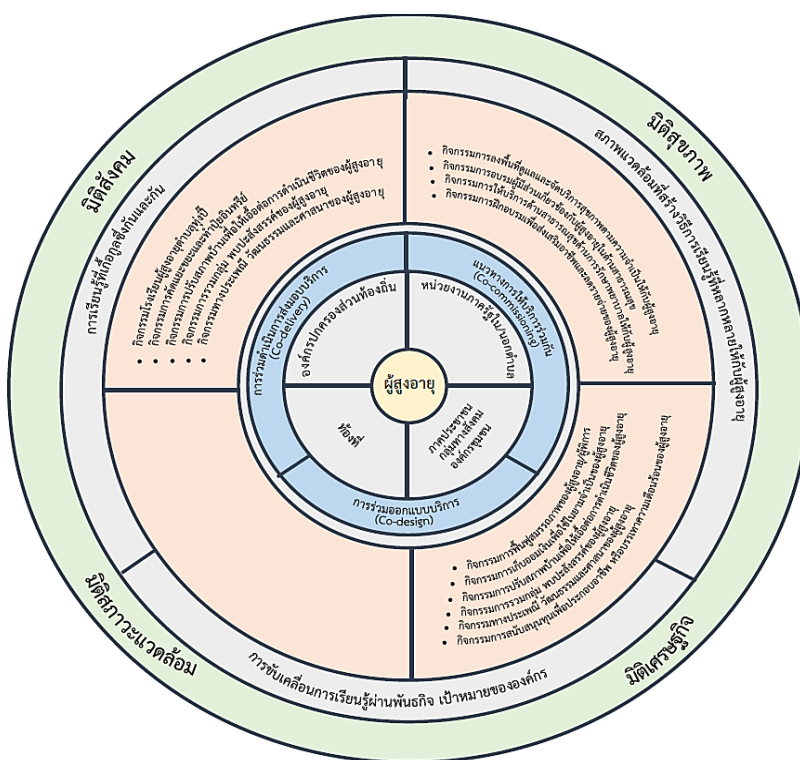
องค์ประกอบที่ 2 เงื่อนไขของนิเวศการเรียนรู้ โดยองค์ประกอบนี้เป็นการกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ (Gütl & Chang, 2007) ซึ่งเงื่อนไขสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ คือ บริบท-สถานการณ์ของพื้นที่หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือซึ่งเป็นปัจจัยภายในของตำบลทุ่งปี

โดยมีเงื่อนไขที่ 1 คือ การเรียนรู้ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในกิจกรรมของการเรียนรู้ของผู้สูงอายุจะมีการผลิตร่วมการทำงานของแต่ละภาคส่วนร่วมกัน แม้ว่าจะมีการกิจหน้าที่หรือไม่ก็ตาม ก็ยังเห็นความเกี่ยวข้องกับในทุกกิจกรรม แสดงให้เห็นว่า ตำบลทุ่งปีถือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันขององค์กร โดยการเกื้อกูลกันและกัน ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ผ่านสถานที่และบรรยากาศการเรียนรู้ที่คุ้นเคยในชุมชน ที่เป็นเสมือนแหล่งเรียนรู้เฉพาะของชุมชน เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ในตลอดเวลาที่ดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเป็นการเรียนรู้ที่ไม่ใช่เพียงแค่ผู้ที่เรียนรู้เท่านั้นที่สร้างการเรียนรู้จากภายในได้ แต่สภาพแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพรอบตัวผู้เรียนนั้นสามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ (Hill et al., 2002)

เงื่อนไขที่ 2 คือ สภาพแวดล้อมที่สร้างวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้สูงอายุ โดยหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ และตำบลทุ่งปีเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ในหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรม หรือการเรียนรู้ผ่านสิ่งที่ใช้ในชีวิตรประจำวัน โดยเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้หลากหลายวิธี ตามความต้องการและความเหมาะสม สอดคล้องกับ SEAC (2018) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของนิเวศการเรียนรู้ที่ตำบลเปรียบเสมือนชุมชนการเรียนรู้ (Learning Community) ซึ่งภายในชุมชนจะเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่น ทำให้ทุกสภาพแวดล้อมภายในหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือสามารถสร้างการเรียนรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุดโดยทุกสถานที่ ทุกคน ทุกสิ่ง สามารถเรียนรู้ได้ และมีการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)

เงื่อนไขที่ 3 คือ การขับเคลื่อนการเรียนรู้ผ่านพันธกิจ เป้าหมายขององค์กร กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่มาจากนโยบาย พันธกิจ เป้าหมายของท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และภาคประชาชน กลุ่มทางสังคมและท้องที่ในตำบล การบูรณาการ การทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภายนอกในการขับเคลื่อนกิจกรรม จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุทั้งสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมและสภาวะแวดล้อม สอดคล้องกับ Hartley (2005, p. 27) อ้างถึงใน Kattel et al. (2014, p. 4) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมไม่ใช่สิ่งประดิษฐ์ทางกายภาพเสมอไป แต่อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ ระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ

แผนภาพที่ 3 ระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ ตำบลทุ่งปี

ที่มา: กานต์ชนิต สุตาคำ (2565, น. 202)

7. ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน กลุ่มทางสังคม องค์การชุมชนมีนโยบาย-เป้าหมายในการส่งเสริมกิจกรรม การศึกษา/การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุมากขึ้น เนื่องจากตำบลทุ่งปีเป็นตำบลที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างชัดเจน จำเป็นต้องดำเนินการ อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลทุ่งปี

(2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ การดำเนินการยกระดับ-เพิ่มเติมการเรียนรู้ที่แตกต่าง จากเดิมขึ้นภายในชุมชนทั้งเรื่องเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยในรูปแบบออนไลน์ หรือ เน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุให้มากขึ้น รวมไปถึงการนำใช้สิ่งที่น่าสนใจ การเรียนรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในหมู่บ้านอื่นในบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้ผู้สูงอายุ สามารถเรียนรู้ในบริบทอื่นเพิ่มเติมจากหมู่บ้านของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กานต์ชนิต สุตาคำ. (2565). การพัฒนาตัวแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ องค์การ บริหารส่วนตำบลทุ่งปี อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โกสินทร์ ชัยทางดี. (2562). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 11(2), 325-336.
- ชนิษฐา นันทบุตร และคณะ. (2559). คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูทักษะ การวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลตำบล. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2564, จาก <https://thaihealthycommunity.org/?p=15772>
- วัชรกรณ ชิวโคภิชฐ์. (2562). สังคมผู้สูงอายุ: ปัจจัยการตลาดที่เปลี่ยนไป. *วารสารมหาจุฬานาครทรรณ*, 6(1), 38-54.
- สุธีรา บัวทอง, สุทธิพงศ์ สถาปัตย์, และศิริณา จิตต์จรัส. (2558). ผู้สูงอายุกับเหตุผล ในการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้และสิ่งที่ต้องการเรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย ศิลปากร*, 12(1), 6-17.
- ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. (2555). *แนวความคิดและทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วน จำกัด ธนุชนพรัตน์.

ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย. (2564). *ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2565, จาก <https://thailand.kapook.com/>
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งปี. (2559). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนางองค์การบริหารส่วนตำบล
ทุ่งปี*. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2563, จาก <http://www.tungpheesao.go.th>

ภาษาอังกฤษ

Afterschool Alliance. (2014). *STEM Learning Across Settings: Cultivating Learning Ecosystems*. Retrieved March 18, 2020, from <https://afterschoolalliance.org>
Gütl, C., & Chang, V. (2007). *Ecosystem-based Theoretical Models for Learning in Environments of the 21st Century*. Retrieved March 18, 2020, from [https://www.researchgate.net/publication/26584705_Ecosystem-based_Theoretical_Models_for_Learning_in_Environments_of_the_21st Century](https://www.researchgate.net/publication/26584705_Ecosystem-based_Theoretical_Models_for_Learning_in_Environments_of_the_21st_Century)
Loffler, E. (2010). *Why Co-production is an Important Topic for Local Government*. Retrieved March 14, 2020, from http://www.govint.org/coproduction_why_it_is_important.pdf
Mulgan, G. (2014). *Innovation in the Public Sector How Can Public Organizations Better Create, Improve and Adapt*. Retrieved March 18, 2020, from https://media.nesta.org.uk /innovation_in_the_public_sector-.pdf
Hill, J. R., Raven, A., & Han, S. (2002). *Connections in Web-Based Learning Environments: A Research-Based Model for Community Building*. Retrieved March 18, 2020, from <https://www.researchgate.net/publication/234687987>
Kattel, R., Cepilovs, A., Drechsler, W., Kalvet, T., Lember, V., & Tönurist, P. (2014). *Can We Measure Public Sector Innovation? A Literature Review*. Retrieved March 18, 2020, from <https://shorturl.asia/S1PLA>
SEAC. (2018). *The 4 Elements of a Learning Ecosystem*. Retrieved March 18, 2020, from <https://www.seasiacenter.com/insights/the-4-elements-of-a-learning-ecosystem/>
UNESCO. (1996). *Learning: The Treasure Within – Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century*. Retrieved March 16, 2020, from <https://www.gcedclearinghouse.org/sites/default/files/resources>